

«Героі маіх твораў жывуць і хадзяць побач са мной. Усё, што з імі адбываецца, я пераношу на старонкі сваіх твораў», — прызнаецца пісьменнік Васіль Ткачоў, і апавядальня манера пісьма аўтара як бы сама падштурхоўвае чытача да такой

высновы. Быццам пераказвае чарговую гісторыю з вясковага побыту яе рэальны сведка.

На самай справе, усё, зразумела, не так проста і не так лёгка — перастварыць на паперы няхай сабе (а можа і — тым больш) жыццёвы выпадак, каб гэта было цікава іншым, каб чытач не толькі паверыў аўтару, але хоць бы на міг паверыў сваім адчуванням, што ўсе гэтыя героі ўзяты з твайго мінулага — так добра яны табе ўяўляюцца...

Алесь БАДАК.

УТОЙ вечар патэлефанавала Сцяпаняўна, настаўніца-пенсіянерка: памёр Мішка-паштальён. «Больш недарэчную смерць і прыдумаць цяжка, — прамоўла яна. — Навесткі прыйшлі да яго з Чырвонага Аратага, выпілі, вядомая справа, а тады нешта падсмажыць рашылі на пліце яны ці што. Адным словам, на кухні шмат гаспадынь не павінны быць, праўду кажучы разумныя людзі. У яго ж, у Мішкі, стаяў побач і запасны балон. Хтосьці з іх і адкрыў у ім вентыль, а балон жа не быў падключаны... Пакуль сёбе ды тое, пакуль разабраліся, і самі не заўважылі, што ўсе сенцы запойніліся газам, а Мішка — ведама ж, выпіўшы быў — і чыркную запалкай. Дзеўкі неяк выраставаліся, а ён, кажучы, пабег яшчэ ў хату, нібыта ў яго там грошы ляжалі, нават далары, дык каб забраць. Там і застаўся: атруціўся рэчывамі гарэння, закліпаўся, адным словам... Па-жарнікі з райцэнтра прыехалі, паспелі хату збожышка выратаваць... Хату, а не яго... Каму гаспер гэтая хата патрэбна?.. Без гаспадара?.. Заўтра будзем хаваць Мішку...»

Эх, Мішка, Мішка! З ім у мяне склаліся асаблівыя адносіны. Колькі помню, ён быў паштальёнам, самым, бадай што, жаданым для мяне чалавекам. Уся справа ў тым, што я, ледзьве навучыўшыся пісаць, дасылу ў раённую газету, а потым, асвойтаўшыся, у абласную і рэспубліканскія кароценькія допісы пра сваіх землякоў. Тады быў цікавы час. У вёсках пачалі з'яўляцца першыя тэлевізары, напрыклад. Чым не навіна? Нехта з вясцоўцаў выйграў па латарэі пральную машыну ці набыві легкавік — у друк, факт цікавы! Або мы, школьнікі, у час летніх вакацый дапамагалі роднаму калгасу акулчаваць бульбу, працавалі на лузе і на зернятоку — і гэтак далей, толькі пішы.

Ну, а першым чытачом маіх заматак быў, канешне ж, Мішка Маланнін. Ён ездзіў на веласіпедзе па пошту ў суседнюю вёску, дзе мясцілася паштовае аддзяленне, і таму я заўсёды

Васіль ТКАЧОЎ

ПІСЬМАНОСЕЦ

сустракаў яго ці не першым: ну як там, сусед, ёсць што? Калі публікацыя мелася, твар у яго лагаднеў, падобнаму неяк свяціўся, і тады паштальён спыняўся, даставаў газету і чытаў услых тое, што я напісаў колькі дзён назад на звычайным аркушы з вучнёўскага сшытка. Іншы раз Мішка даваў і свой каментарый: «Прыўкрасілі! Ці сам так прыдумаў? Але — добра. Твары». Калі публікацыі не было, ён праязджаў міма, але не забываўся паказаць мне знак галавою: сёння нічога няма, братка.

ВОСЬ Мішкі не стала. Шкада. Вельмі. Стары халасцяк, высокі, хударлявы, з прыгожай русавай чупрынай, ён іншы раз, пакінуўшы дома парожнюю паштарскую сумку, прыходзіў да нас, траха маладзёўшых за яго хлопцаў, на школьны двор, дзе мы гулялі ў валебол або проста кідалі на баскетбольнай пляцоўцы на дакладнасць мяч у кальцо.

Мішкава прозвішча было сугучнае назве нашай вуліцы — Ганчароўка, толькі без «ка». Ды яно і зразумела: вуліца таму здавен так і называецца, што там жылі ў асноўным Ганчаровы. Ганчаровы — Ганчароўка. Але ўсе звалі-велічалі Мішку Маланніным. «Маланнін сказаў», «Маланніна не бачылі?» Маланнін звалі яго маці, высокую, хударлявую, заўсёды маўклівую і ціхмяную жанчыну. Як жыла сапраўды ціха, так і пайшла на той свет непрыкметна: вёска, мусіць, і не заўважыла, што не стала Маланні, маці шасці сыноў і ўдава мужа Івана, які не прыйшоў з вайны, і таму для сваіх дзяцей жанчына была ў адной асобе — і бацькам, і маткай.

Была — Маланнін, адзінай апорай і надзеяй для іх. А што ж сыны? Выраслі хлопцы і разляцеліся па белым свеце — хто дзе апынуўся. Тады быў СССР, і едзь куды пажадаеш, куды вочы глядзяць. Хоць на Сахалін альбо Камчатку. Далёка можна было трапіць. Так яно і атрымалася. Дома застаўся толькі Мішка, хоць і не быў ён малодшым у сям'і. Аднак тут сваю ролю адыграла армія. Так-так, менавіта яна. Забяруць хлопца ў салдаты — ён і не вяртаецца ў вёску, тады ж пашпарт няпроста было атрымаць. А Мішку чамусьці ў армію не прызвалі. А мо проста жыццё так распарадзілася, каб Мішка быў пры маці, каб ён стаў пісьманосцам і прыносіў старой менавіта такія пісьмы ад сы-

Малання, пакаштаваўшы тады рыбнай кансервы, пахваліла:

— А на тым Сахаліне рыба смачнейшая, чым у нас. Можа і правільна Віцька зрабіў, што там застаўся? Толькі прыехаў бы... Дужа пабачыць яго хоча...

ПАЗНЕЙ сумная вестка прыйшла з Данбаса: атруціліся бытавым газам Ягор і Мікола. Мішка зноў нічога не сказаў маці. Тая пэўны час і не пыталася пра сваіх сыноў-шахцёраў: былі ж нядаўна ў водпуску, пабачыліся, слава табе Госпаді, у іх усё добра, сытыя і апра-нутыя, бо зарабляюць жа неблагую капейчыну. А пазней Малання пачала цікавіцца, як толькі Мішка з'яўляўся ў хаце з паштовага аддзялення:

— Ягорка з Миколкам не пішучь? Не пішучь... Нешта ж яны?.. Сны ж кепскія бачу... Нядобрыя сны...

А праз колькі дзён спраўдзілася жаданне маці — прыйшло, прыйшло з Данбаса пісьмо! Мішка сядзеў за сталом перад Маланнін і чытаў, іншы раз яго душылі даўкія камякі ў горле, але ён стараўся не выдаваць сябе, не паказваць, што хвалюецца і... хлусіць. Ды каму хлусіць — самаму роднаму, самаму блізкаму чалавеку. Нездзе глыбока ў душы ён дакараў сябе: «Ці ж можна так? Вялікі ж грэх бярэш ты на сябе, хлопча! Падумай, што ты робіш? Даруй, Божа!..» І працягваў чытаць: «Шахта наша лічыцца перадавой, на ёй некалі здабываў вугаль сам Аляксей Стаханаў, на яе не кожнаму пашчасціць трапіць. Нам пашэнціла. Зарабляем яшчэ больш, чым раней. Высылаем табе, мама, трохі грошай, хоць ты і будзеш прапрацаваць нас: навошта, нам з Мішкам хапае. Але прымі грошы ад чыстага сыноўняга сэрца. Гэта наш доўг і абавязак дапамагаць людзям, якія далі нам жыццё». На гэтым Мішка спыняўся, даставаў з кішэнні свае дзве асігнацыі па дваццаць пяць рублёў, клаў на стол і акуртанька падсоўваў бліжэй да Маланні: табе, мама.

— Не траціліся б, — уздыхала Малання.

— Нічога, не пабяднеюць, — супакойваў Мішка.

НАЗАЎТРА прыехаў з Кубы Пятро, кім ён там рабіў — не казаў, адно хіба разводзіў рукамі і дужа цікаўным паведамляў, што даваў падпіску і прыкладваў па-

лец да вуснаў: ша! І ўсе ўсё разумелі: абы-каго на Кубу не пашлоў і абы-што такому чалавеку і спецыялісту, як Пятро Ганчароў, не давераць. Аб'ект, на якім быў зямляк, пэўна ж, надта сакрэтны і важны. Хоць мала хто ведаў, якая наогул спецыяльнасць у яго. Аднак факт застаецца фактам: Пятро прывёз з Кубы поўны чамадан розных трантаў, асабліва тэнісаў, рознакаляровых, стракатаў, таму Мішка ледзь не ўвесь месяц кожны дзень хадзіў у новай тэнісцы.

Многія тэніскі Мішка потым даносіць да шчэнты: яны выгараць у яго на спіне настолькі, што амаль усе стануць аднолькавыя — бялкія, невыразныя.

Пасля Кубы Пятро спыніўся ў райцэнтры, абзавёўся сям'ёй, быў шчаслівы ў шлюбе і часта прыязджаў да маці і брата. А тады няма і няма яго. Малання захвалывалася: «Што з Пецькам? Чаму не паказваецца? Тут жа блізка...» Мішка папрасіў Пятрову жонку, каб тая прыехала і сказала старой, што Пецьку яе зноў тэрмінова адправілі ў камандзіроўку — ну хоць бы і на Кубу. Невестка ўпарцілася, аднеквалася: я не змагу, у мяне не атрымаецца салгаць з вока на вока свякрусе. «Раскусіць». Але Мішка нейкім чынам яе ўгаварыў. Малання паверыла. Пятра ж забілі сярод белага дня. І трэба ж было яму зрабіць заўвагу ў краме хлопцам, якія нахабна лезлі без чаргі. Падсцераглі, калі выйшаў на ганак Пятро, і наляцелі зграі. Забілі да смерці чалавека. Ну, быў суд, далі ім там па некалькі гадоў кожнаму. Яны даўно вярнуліся з месцаў зняволення, а чалавека няма. Ці паразумнелі яны хоць, забойцы? Ці сталі людзьмі? А Пятро — браць па гадах калі — і сёння б мог жыць.

А маці, Малання ж, так і не дачакалася сына з... камандзіроўкі.

КАЛІ здарылася бяда з самым малодшым, Мішка паехаў на пахаванне ў Красна-ярск. Сцёпка служыў там і застаўся, рабіў на ваенным заводзе. Аварыя ў эху сярод іншых людзей пазбавіла жыцця і яго. Што Мішка сказаў маці, калі адпраўляўся на пахаванне, сказаць не бяруся, ведаю толькі адно: яна пайшла на той свет з надзеяй і верай, што ў яе сыноў усё добра...

Я ўвесь час хацеў спытаць у Мішкі: а ці правільна ты зрабіў, суседзе мой даражэнькі, што ўзв'яў на сябе такі грэх? Што пазбавіў маці слёз, якія па прыродзе сваёй прызначалі ёй? Пазбавіў слёз і гора... Ці мацярынская душа без болю з'яў — і не душа зусім?.. Што сам скажаш на гэта? І ці можна тое, што зрабіў ты, лічыць грахам? Мо гэта, наадварот, своеасаблівы сыноўні подзвіг — зрабіць так, каб матулі не балела?

Не спытаю. Спазніўся...

1 студзеня 2016

■ Май на ўвазе

ня лепш даць валасам спакой, любое ўздзеянне іх траўмуе.

8 мая, нядзеля. Неспрыяльны час для наведвання цырульні.

9 мая, панядзелак. Стрыжка можа сапсаваць настрой і прынесці дыскамфорт, укладку лепш рабіць звычайную.

10 мая, аўторак. Стрыжка ў гэты дзень прыцягвае багацце. Добра спрабаваць новыя стрыжкі, афарбоўваць валасы і рабіць хімічную завіўку. Фарба будзе стойкай. Стрыжыцеся, стварайце чароўныя мадэльныя прычоскі.

11 мая, серада. Стрыжка можа прынесці хваробы горла і верхніх дыхальных шляхоў, па магчымасці адмоўцеся ад паходу ў салон. Звычайны догляд будзе спрыяльна ўспрыняты валасамі, асабліва пажыўныя маскі.

12 мая, чацвер. Дзень, калі нервовая сістэма лёгка ўзбуджаецца. Стрыжка можа прывесці да канфліктаў на працы і дома да наступнай стрыжкі.

ГАРАСКОП СТРЫЖАК НА МАЙ

5 мая, чацвер. Спрыяльны дзень для стварэння прычосак, якія будуць захоўваць форму доўгі час.

6 мая, пятніца. Неспрыяльны дзень для стрыжкі і любых мааніпуляцый з валасамі. Лепш нават не мыць і менш расчэсваць.

7 мая, субота. Сёння лепш даць валасам спакой, любое ўздзеянне іх траўмуе.

8 мая, нядзеля. Неспрыяльны час для наведвання цырульні.

9 мая, панядзелак. Стрыжка можа сапсаваць настрой і прынесці дыскамфорт, укладку лепш рабіць звычайную.

10 мая, аўторак. Стрыжка ў гэты дзень прыцягвае багацце. Добра спрабаваць новыя стрыжкі, афарбоўваць валасы і рабіць хімічную завіўку. Фарба будзе стойкай. Стрыжыцеся, стварайце чароўныя мадэльныя прычоскі.

11 мая, серада. Стрыжка можа прынесці хваробы горла і верхніх дыхальных шляхоў, па магчымасці адмоўцеся ад паходу ў салон. Звычайны догляд будзе спрыяльна ўспрыняты валасамі, асабліва пажыўныя маскі.

12 мая, чацвер. Дзень, калі нервовая сістэма лёгка ўзбуджаецца. Стрыжка можа прывесці да канфліктаў на працы і дома да наступнай стрыжкі.

13 мая, пятніца. У гэты дзень спрыяльна падстрыгацца, рабіць мяккае меліраванне, хімічную завіўку. Валасы могуць быць сухаватымі, таму добра падтрымаць вільготнасць маскам.

14 мая, субота. Сёння крытычны дзень, у які неспрыяльна не толькі стрыжка, але і любыя мааніпуляцыі з валасамі.

15 мая, нядзеля. Катэгарычна непажадана што-небудзь рабіць з валасамі. Яны будуць непаслухмянымі, да таго ж стрыжка можа прыцягнуць хваробы.

16 мая, панядзелак. Выдатны дзень для стрыжкі і догляду валасоў. Афарбоўвацца лепш у светлыя колеры. Добра атрымаецца хімічная завіўка. Фарба і завіўка будуць стойкімі.

17 мая, аўторак. Дзень неспрыяльны для кардынальнай стрыжкі, але догляд валасоў прынясе спрыяльны эффект. Можна рабіць пажыўныя маскі, валасы потым будуць добра ляжаць.

18 мая, серада. Спрыяльны дзень для прывядзення валасоў у парадак. Час падыходзіць для стварэння прыгожых мадэльных стрыжак, афарбоўкі.

19 мая, чацвер. Выдатны дзень для наведвання цырульні. Валасы пасля стрыжкі лягуць прыгожа, форма будзе радаваць вока.

20 мая, пятніца. Стрыжка непажаданая. Валасы можна пашкодзіць так, што яны доўга будуць хварэць. Сёння лепш наогул нічога з імі не рабіць.

21 мая, субота. Стрыжка ў гэты дзень прынясе дысгармонію, смутак і пагаршэнне здароўя.

22 мая, нядзеля. Укладка можа стварыць добры знешні выгляд, але стрыжыцеся катэгарычна не

рэкамендуецца з-за неспрыяльнага ўплыву на псіхіку і здароўе.

23 мая, панядзелак. Стрыжка ў гэты дзень нясе страты і небяспекі. Магчыма пагаршэнне здароўя валасоў і арганізма ў цэлым. Не рызыкуйце!

24 мая, аўторак. Сёння можна стрыгчыся, калі ёсць крайняя неабходнасць. Валасы могуць дрэнна легчы, але ў цэлым шкоды не будзе.

25 мая, серада. Адмоўцеся ад любых эксперыментаў са знешнасцю.

26 мая, чацвер. Не стрыжыцеся. Для ўкладкі валасоў дзень нейтральны.

27 мая, пятніца. Добры дзень для стрыжкі і афарбоўкі валасоў, калі вы разлічваеце на прыгожы знешні выгляд і поспех у справах. Прычоска захавецца надоўга.

28 мая, субота. Стрыжка ў гэты дзень прыцягне дабрабыт і задаволенасць. А гэты фарба хутка змыецца, а хімічная завіўка не будзе стойкай.

29 мая, нядзеля. Сёння добра стрыгчыся, фарбаваць валасы і рабіць хімічную завіўку, але неабходна ўлічыць, што валасы менш успрымальныя да ўздзеяння, чым звычайна. Добра фарбаваць валасы ў цёмныя колеры.

30 мая, панядзелак. Стрыжка ў гэты дзень прынясе паслабленне здароўя, прыцягне хваробы. Валасы будуць непаслухмянымі і нежывымі, можа з'явіцца сівізна.

31 мая, аўторак. Дзень не падыходзіць для стрыжкі, магчымыя праблемы са зрокам. Валасы дрэнна ўспрымаюць догляд і лячэнне, лепш пакінуць іх у спакой.

■ Будзь у курсе!

РЭГУЛЯРНЫЯ ПА МІЖНАРОДНЫХ

Прадпрыемства «Мінсктранс» з 1 чэрвеня будзе выконваць рэгулярныя рэйсы па шэрагу міжнародных маршрутаў.

У прыватнасці, на маршруце Мінск — Кіеў аўтобусы будуць адыходзіць: з Мінска ад АВ «Цэнтральны» ў 22.20, ад АВ «Усходні» ў 22.45 — па серадах, чацвяргах, пятніцах і нядзелях; з Кіева ў 21.30 — па чацвяргах, пятніцах, нядзелях (замест субот) і панядзелках.

На маршруце Мінск — Рыга праз Браслаў, Даўгаўпілс адпраўленнем: з Мінска ў 09.50 штодня, у 21.30 па серадах, чацвяргах, пятніцах і нядзелях; з Рыгі адпаведна ў 08.00 штодня, у 21.20 па чацвяргах, пятніцах, нядзелях і панядзелках.

На маршруце Мінск — Масква адпраўленнем: з Мінска ў 20.45 — па чацвяргах, пятніцах, суботах і нядзелях; з Масквы ў 20.40 — па пятніцах, суботах, нядзелях і панядзелках.

Сяргей РАСОЛЬКА